

К. В. Орехова,
к. е. н., доцент, доцент кафедри фінансів та фінансово-економічної безпеки,
Харківський інститут банківської справи Університету банківської справи
Національного банку України (м. Київ)

ФОРМУВАННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ СТРАТЕГІЇ ПІДПРИЄМСТВА

K. Orekhova,
Ph.D., Associate Professor, Associate Professor of finance, finance and economic department,
Kharkiv institute of Banking of the University of Banking of the National Bank of Ukraine (city Kyiv)

FORMATION INVESTMENT STRATEGY OF ENTERPRISE

Досліджено сучасні підходи щодо визначення поняття "інвестиційна стратегія". Визначено, що інвестиційна стратегія підприємства — це системне поняття, яке повністю відображає особливості інвестиційної діяльності, та спрямоване на її розвиток як в короткостроковій, так і довгостроковій перспективах. З'ясовано основні ознаки та види інвестиційних стратегій підприємства. До ключових факторів, які впливають на вибір інвестиційної стратегії підприємства віднесено: існуючу загальну стратегію розвитку підприємства та систему його цілей; стадію життєвого циклу підприємства; стан зовнішнього та внутрішнього ринків інвестиційних ресурсів; рівень інвестиційних ризиків; інвестиційну привабливість підприємства як об'єкта інвестування ресурсів. Також у роботі визначено основні етапи формування інвестиційної стратегії підприємства в умовах невизначеності.

Modern approaches to definition of "investment strategy" have been developed. Determined that investment strategy of enterprise is systemic concept, which reflects features of investment activity of enterprise and it is directed on its development as in short and long terms. Features and types of investment strategies have been improved. For major factors, which influencing on choice of investment strategy, have been included: development strategy of enterprise and system of its aims; life cycle stages of enterprise; state of domestic and foreign markets investment resources; level of investment risk; investment attractiveness of enterprise as object of investment resources. Stages formatting of investment strategy have been put forward.

Ключові слова: підприємство, інвестиційна стратегія, ознаки інвестиційної стратегії, види інвестиційних стратегій, фактори, що впливають на вибір інвестиційної стратегії, етапи формування інвестиційної стратегії.

Key words: enterprise, investment strategy, features of investment strategy, types of investment strategies, factors influencing on choice of investment strategy, stages formatting of investment strategy.

ВСТУП

У сучасних умовах господарювання, які характеризуються мінливістю та невизначеністю, однією із актуальних проблем є забезпечення конкурентостійкості національної економіки. Практика господарювання свідчить, що це можливо лише завдяки наявності інвестиційних ресурсів, які сприяють розширенню внутрішнього ринку, створюють базис для стійкого економічного та соціального розвитку національної економіки.

Інвестиції забезпечують умови становлення та функціонування ринкової економіки, структурні зрушення в народному господарстві. Вони є основою технічного прогресу, запорукою підвищення ефективності фінансово-господарської діяльності суб'єктів господарювання на мікро- та макрорівнях.

Дослідження проблем інвестиційної діяльності суб'єктів господарювання завжди знаходилося в центрі

уваги як фінансово-економічної науки, так і практики. Це пояснюється тим, що інвестиціям належать значне місце та роль у здійсненні фінансово-господарської діяльності суб'єктів господарювання, оскільки вони визначають процес їх економічного та соціального розвитку.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ

У науковій літературі достатньо глибоко вивчені проблеми інвестування, досліджені їх економічна природа, місце і роль у ринковій економіці, розроблені методи управління та аналізу інвестиційних проектів. Багато питань щодо формування інвестиційної стратегії підприємства висвітлено в роботах відомих авторів таких, як Беренс С.В., Бланк І.О., Грачова К.А., Козаченко Г.В., Ляхович Л.А., Майорова Т.В., Хрущ Н.А. та інших.

Таблиця 1. Сутність поняття "інвестиційна стратегія підприємства"

№	Автор	Визначення поняття
1	Федоренко В.Г. [10, с. 18]	Інвестиційна стратегія – система обраних довгострокових цілей і засобів їх досягнення, що реалізуються в інвестиційній діяльності підприємства
2	Бланк І.О. [3, с. 107], Козаченко Г.В. [5, с. 244]	Інвестиційна стратегія – система довгострокових цілей інвестиційної діяльності підприємства, які визначені загальними завданнями його розвитку та інвестиційною ідеологією, а також вибір найбільш ефективних шляхів їх досягнення
3	Майорова Т.В. [7, с. 22], Хрущ Н.А. [11, с. 34]	Інвестиційна стратегія – це процес формування системи довгострокових цілей інвестиційної діяльності та вибір найбільш ефективних шляхів їх досягнення на базі прогнозування умов здійснення цієї діяльності, кон'юнктури інвестиційного ринку як у цілому, так і на окремих його сегментах
4	Мешко Н.П. [8]	Інвестиційна стратегія полягає у формуванні системи довготермінових завдань інвестиційної діяльності підприємства і забезпеченні вибору найефективніших шляхів їх досягнення
5	Череп А.В. [2, с. 13]	Інвестиційна стратегія – система довгострокових цілей інвестиційної діяльності і набір найбільш ефективних шляхів їх досягнення
6	Козаченко Г.В. та ін. [5, с. 244]	Інвестиційна стратегія – система довгострокових цілей інвестиційної діяльності підприємства, що визначається довгостроковими завданнями його розвитку й інвестиційною ідеологією, а також передбачає вибір найбільш ефективних шляхів досягнення поставлених цілей

ПОСТАНОВКА ЗАВДАННЯ

Сьогодні від ефективності інвестиційної діяльності залежать стан виробництва, положення і технічний рівень основних засобів, можливість структурної перебудови економіки, вирішення соціальних і економічних питань. Інвестиції є основою для розвитку підприємств, окремих галузей та економіки в цілому [2]. Формування інвестиційної діяльності підприємства з урахуванням перспектив розвитку представляє собою процес формування інвестиційної стратегії.

МЕТА І ЗАВДАННЯ ДОСЛІДЖЕННЯ

Метою роботи є дослідження проблемних питань щодо формування інвестиційної стратегії підприємства.

Для досягнення мети було поставлено такі завдання: визначити поняття "інвестиційна стратегія підприємства"; з'ясувати ознаки та види інвестиційної стратегії підприємства; визначити фактори, які впливають на її вибір; з'ясувати етапи формування інвестиційної стратегії.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ

На сьогоднішній день фінансові менеджери вітчизняних підприємств стикаються із необхідністю приймати управлінські рішення, зокрема щодо інвестицій, в умовах високого ступеня невизначеності наслідків цих рішень. Процес прийняття інвестиційних рішень ґрунтується на принципах стратегічного інвестиційного планування, яке повинне забезпечити узгодження довго-

строкових цілей підприємства з необхідними для їх досягнення ресурсами.

Найважливішим інструментом розробки і реалізації управлінських рішень щодо інвестиційної діяльності підприємства є інвестиційна стратегія.

Дослідження підходів різних науковців щодо визначення поняття "інвестиційна стратегія" (табл. 1) дозволило зробити висновок, що більшість учених розуміє інвестиційну стратегію як систему довгострокових цілей інвестиційної діяльності підприємства та шляхів (засобів) їх досягнення.

Водночас, низка науковців ототожнюють поняття "стратегічне планування інвестиційної діяльності" та "інвестиційна стратегія". Так, на думку авторів роботи [10], стратегічне планування інвестиційної діяльності є однією з найважливіших складових стратегічного управління підприємством і полягає в розробці системи заходів, взаємоузгоджених за часом, ресурсами і виконавцями, спрямованих на отримання прибутків через вкладення капіталу у найбільш перспективні з погляду кон'юнктури ринку напрямки діяльності підприємства.

Узагальнюючи підходи вчених щодо визначення поняття "інвестиційна стратегія підприємства" [10; 3; 5; 7; 11; 8; 2; 5], можна зробити висновок, що інвестиційна стратегія підприємства — це системне поняття, яке повністю відображає особливості інвестиційної діяльності, та спрямоване на її розвиток як у короткостроковій, так і довгостроковій перспективах. Розроблення дієвої інвестиційної стратегії має велике значення для ефективно-

Таблиця 2. Основні ознаки інвестиційної стратегії підприємства

Ознака	Характеристика	Автор
Сутність	Інвестиційна стратегія – це комплекс рішень, планів і заходів, пов'язаних із ефективним управлінням інвестиційними потоками	Беренс С.В. [2]
Призначення	Підтримка корпоративної, ділової й функціональних стратегій підприємства при управлінні матеріальними, супутніми інформаційними й фінансовими потоками, в тому числі інвестиційними	Майорова Т.В. [7]
Головне завдання	Формування зв'язку між стратегіями ділового й функціонального рівня для ефективного управління матеріальними, інформаційними й фінансовими потоками	Козаченко Г.В. та інші [5]
Об'єкт	Інвестиційний потік	Череп А.В. [1]
Складові	1. Стратегія реального інвестування; 2. Стратегія фінансового інвестування; 3. Стратегія інноваційного інвестування	Бланк І.О. [3]
Спрямованість	Переміщення інвестиційного потоку з оптимальними витратами	Федоренко В.Г. [10]

го розвитку підприємства. Достатньо очевидно, що по відношенню до загальної стратегії економічного розвитку, інвестиційна стратегія має підпорядкований характер і повинна обов'язково погоджувати з нею свої цілі та етапи реалізації [5]. Основні ознаки інвестиційної стратегії подані в таблиці 2.

У роботах [13; 6; 4] зазначено, що існує два види інвестиційних стратегій:

1. Активна інвестиційна стратегія забезпечує зростання прибутковості до середньогалузевого рівня вкладень та передбачає відбір і реалізацію різних інноваційних проектів.

За такої стратегії інвестор оцінює альтернативні інвестиційні проекти, проводить їх техніко-економічне обґрунтування, селекціонує їх, відбирає найперспективніші й формує відповідний інвестиційний портфель.

2. Пасивна інвестиційна стратегія передбачає підтримку незмінного рівня розвитку підприємства. Реалізуючи цю стратегію, інвестор прагне зберегти вже досягнутий ним рівень показників своєї господарської діяльності за рахунок інвестицій.

Розробка інвестиційної стратегії є творчим процесом, що включає постановку цілей інвестиційної діяльності, визначення її пріоритетних напрямків і форм, оптимізацію структури інвестиційних ресурсів і їхнього розподілу, вироблення інвестиційної діяльності.

На вибір інвестиційної стратегії підприємства впливає багато різних факторів внутрішнього та зовнішнього середовища. Результати досліджень різних джерел інформації [13; 6; 4] щодо цього питання наведено в табл. 3.

Як видно, з таблиці 3 автори робіт [13; 6; 4] до ключових факторів, які впливають на вибір інвестиційної стратегії підприємства відносять:

- існуючу загальну стратегію розвитку підприємства та систему його цілей;
- стадію життєвого циклу підприємства;
- стан зовнішнього та внутрішнього ринків інвестиційних ресурсів;
- рівень інвестиційних ризиків;
- інвестиційну привабливість підприємства як об'єкта інвестування ресурсів.

Проведений аналіз літературних джерел [2, 5, 7, 11] дозволив визначити основні загальноприйняті етапи формування інвестиційної стратегії підприємства, до яких належать:

- постановка стратегічних цілей інвестиційної діяльності;
- аналіз поточного стану підприємства та його зовнішнього середовища;
- розробка найбільш ефективних шляхів реалізації поставлених цілей (визначення напрямків інвестування та джерел фінансування);
- установлення термінів реалізації певних етапів інвестиційної стратегії;

Таблиця 3. Основні фактори, які впливають на формування інвестиційної стратегії підприємства

№	Фактор	Автор		
		Шаріпова О.С. [13]	Ляхович Л.А. [6]	Грачова К.А. [4]
1	Загальна стратегія розвитку підприємства та система його цілей	+	+	+
2	Фінансовий стан підприємства	+	-	+
3	Рівень технічного та організаційного потенціалу підприємства	+	-	+
4	Напрямки інвестиційної діяльності та джерела фінансування	-	+	-
5	Розмір інвестицій	-	+	-
6	Ступінь ризику	+	+	+
7	Стан розвитку галузі	-	-	+
8	Інтереси вищого керівництва підприємства	-	-	+
9	Кваліфікація співробітників підприємства	-	-	+
10	Зобов'язання підприємства за попередніми стратегіями	-	-	+
11	Ступінь залежності від зовнішнього середовища	+	+	+
12	Фактор часу	-	-	+

— розробка системи організаційно-економічних заходів для реалізації інвестиційної стратегії;

— контроль за виконанням поставлених завдань;

— оцінка результатів розробленої інвестиційної стратегії;

— корегування інвестиційної стратегії з урахуванням змін у стані підприємства та зовнішнього середовища його діяльності.

Як зазначають автори робіт [4; 7; 13], оцінка розробленої інвестиційної стратегії відбувається за такими критеріями:

— узгодженість інвестиційної стратегії з загальною стратегією економічного розвитку підприємства;

— внутрішня збалансованість інвестиційної стратегії, тобто узгодженість між собою окремих стратегічних цілей і напрямів діяльності, а також послідовність їх виконання;

— узгодженість інвестиційної стратегії із зовнішнім середовищем — відповідність прогнозованим змінам економічного розвитку і інвестиційного клімату країни та кон'юнктурі інвестиційного ринку;

— реалізуємість інвестиційної стратегії з врахуванням наявного ресурсного потенціалу — можливість формування інвестиційних ресурсів за рахунок власних джерел, кваліфікація персоналу та технічна озброєність підприємства;

— прийнятність рівню ризику, пов'язаного із реалізацією інвестиційної стратегії;

— результативність інвестиційної стратегії.

ВИСНОВКИ

Формування інвестиційної стратегії дозволяє забезпечити безперервний та безперебійний процес трансформації інвестиційних ресурсів у матеріальні блага, готову продукцію, грошові кошти; ефективно використання власних та позикових інвестиційних ресурсів; фінансову стійкість та фінансову надійність підприєм-

ства в довгостроковому та короткостроковому періодах. По-друге, розроблення та впровадження інвестиційної стратегії в практичну діяльність підприємства дозволить забезпечити реалізацію цілей, які спрямовані на розвиток підприємства в економічній та соціальній сферах. Зазначимо, що це стосується не тільки підприємства в цілому, а й його структурних підрозділів. По-третє, інвестиційна стратегія дозволяє визначити інвестиційні можливості підприємства; забезпечити швидку їх реалізацію. Окрім того, інвестиційна стратегія дозволяє передбачити вплив факторів внутрішнього та зовнішнього середовища на фінансово-господарську діяльність підприємства, та розробити певні заходи щодо мінімізації їх негативного впливу.

ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

Очікування другої хвилі фінансово-економічної кризи змушує підприємства розроблювати такі інвестиційні стратегії, які дають змогу скоротити термін їх реалізації. Це дозволяє реалізовувати інвестиційні проекти поетапно, скорочуючи необхідну суму інвестицій та призводить до мінімізації фінансових ризиків. З іншого боку, це вказує на необхідність розробки відповідного механізму формування інвестиційної стратегії підприємства в умовах невизначеності, що і є предметом подальшого дослідження автора цієї роботи.

Література:

1. Про інвестиційну діяльність: Верховна Рада України; Закон від 18.09.1991 № 1560-XII [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/1560-12>
2. Беренс С.В. Руководство по оценке эффективности инвестиций / С.В. Беренс. — ИД "Интер-экспорт", ИНФРА-М, 2008. — 528 с.
3. Бланк И.А. Инвестиционный менеджмент: учебный курс / И.А. Бланк. — К.: Эльга-Н; Ника-Центр, 2009. — 448 с.
4. Грачова К.А. Роль ефективної інвестиційної стратегії в діяльності сучасного підприємства / К.А. Грачова // Управління розвитком. — 2012. — № 4 (125). — С. 165—167.
5. Козаченко Г.В. Управління інвестиціями на підприємстві / Г.В. Козаченко. — К.: Лібра, 2010. — 368 с.
6. Ляхович Л.А. Інвестиційна стратегія підприємства в кризових умовах / Л.А. Ляхович // Інноваційно-інвестиційна діяльність. — 2012. — № 5. — С. 167—170.
7. Майорова Т.В. Інвестиційна діяльність: навч. посібник / Т.В. Майорова. — К.: ЦУЛ, 2010. — 376 с.
8. Мешко Н.П. Інвестиційна складова стратегії розвитку підприємств в умовах кризи / Н.П. Мешко, Є.О. Солонська. — К.: ЦУЛ, 2008. — 345 с.
9. Міщенко А.П. Стратегічне управління: навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / А.П. Міщенко. — Київ: "Центр навчальної літератури", 2010. — 336 с.
10. Федоренко В.Г. Інвестиційний менеджмент: навч. посібник / В.Г. Федоренко. — К.: МАУП, 2009. — 184 с.
11. Хрущ Н.А. Інвестиційна діяльність: сучасні стратегії і технології / Н.А. Хрущ. — Хмельницький: ХНУ, 2010. — 309 с.
12. Череп А.В. Формування стратегії інвестиційної діяльності підприємства / А.В. Череп // Економічний вісник університету. — 2011. — № 2 (19). — С. 12—15.
13. Шаріпова О.С. Роль оцінювання інвестиційних проектів в інвестиційній стратегії підприємства в умовах економічної нестабільності / О.С. Шаріпова // Луганський коледж економіки і торгівлі. — 2011. — № 3. — С. 60—68.

References:

1. The Verkhovna Rada of Ukraine (1991), The Law of Ukraine "About investment activity", available at: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/1560-12> (Accessed 14 October 2014).
2. Berens, S. V. (2008), Rukovodstvo po otsenke effektivnosti investitsiy [Guidelines for assessing effectiveness of investment], ID "Inter-eksport", INFRA-M, Moscow, Russia, p. 528.
3. Blank, I. A. (2009), Investitsionnyy menedzhment: uchebnyy kurs [Investment management: training course], El'ga-N; Nika-Tsentr, Kyiv, Ukraine, p. 448.
4. Hrachova, K. A. (2012), "Role of effectiveness investment strategy in activity of modern enterprise" [Rol' efektyvnoyi investytsiynoyi stratehiyi v diyal'nosti suchasnoho pidpryyemstva], Upravlinnya rozvytkom, vol. 4 (125), pp. 165—167.
5. Kozachenko, H. V. (2010), Upravlinnya investytsiyamy na pidpryyemstvi [Management of investments on enterprise], Libra, Kyiv, Ukraine, p. 368.
6. Lyakhovych, L. A. (2012), "Investment strategy in crisis times" [Investytsiyna stratehiya pidpryyemstva v kryzovykh umovakh], Innovatsiyno-investytsiyna diyal'nist', vol. 5, pp. 167—170.
7. Mayorova, T. V. (2010), Investytsiyna diyal'nist': navch. posibnyk [Investment activity], TsUL, Kyiv, Ukraine, p. 376.
8. Meshko, N. P. (2008), Investytsiyna skladova stratehiyi rozvytku pidpryyemstv v umovakh kryzy [Investment component of enterprise development strategy in crisis times], TsUL, Kyiv, Ukraine, p. 345.
9. Mishchenko, A. P. (2010), Stratehichne upravlinnya: navch. posib. dlya stud. vyshch. navch. zakl. [Strategic management], Tsentr navchal'noyi literatury, Kyiv, Ukraine, p. 336.
10. Fedorenko, V. H. (2009), Investytsiynnyy menedzhment: navch. posibnyk [Investment management], MAUP, Kyiv, Ukraine, p. 184.
11. Khrushch, N. A. (2010), Investytsiyna diyal'nist': suchasni stratehiyi i tekhnolohiyi [Investment activity: modern strategies and technologies], KhNU, Khmelnytskyi, Ukraine, p. 309.
12. Cherep, A. V. (2011), "Formation of enterprise investment activity strategy" [Formuvannya stratehiyi investytsiynoyi diyal'nosti pidpryyemstva], Ekonomichnyy visnyk universytetu, vol. 2 (19), pp. 12—15.
13. Sharipova, O. S. (2011), "Role of assessing of investments projects in investment strategy in economic instability times" [Rol' otsynuyannya investytsiynykh proektiv v investytsiyniy stratehiyi pidpryyemstva v umovakh ekonomichnoyi nestabil'nosti], Luhans'kyu koledzh ekonomiky i torhivli, vol. 3, pp. 60—68.

Стаття надійшла до редакції 08.10.2014 р.